

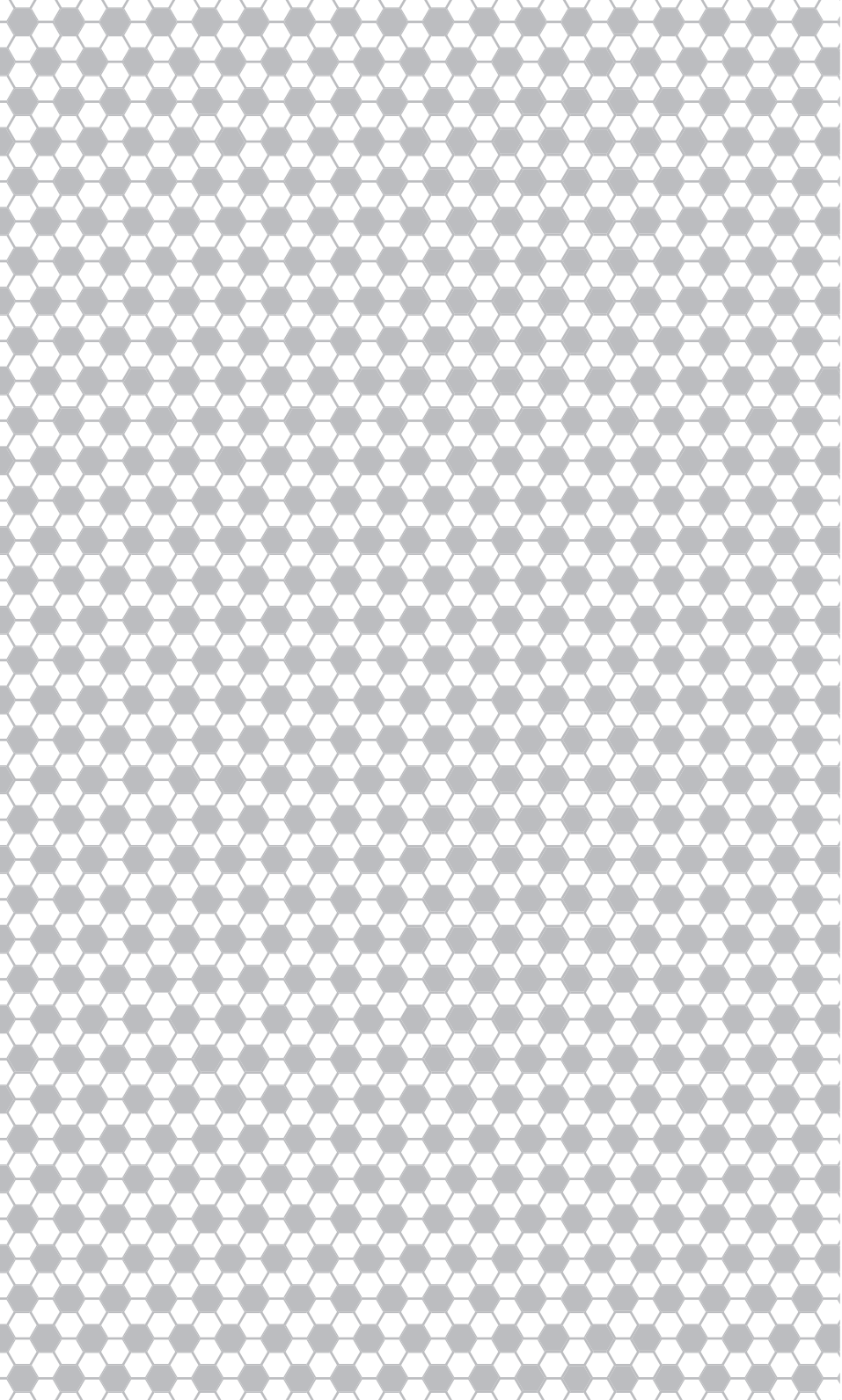

absynt
100%

Édouard Louis Koniec Eddyho

„Slzy tečú len po alkohole,
po iné dni ich dokáže
zadržat: je predsa chlap
a chlapi neplačú.“

absynt

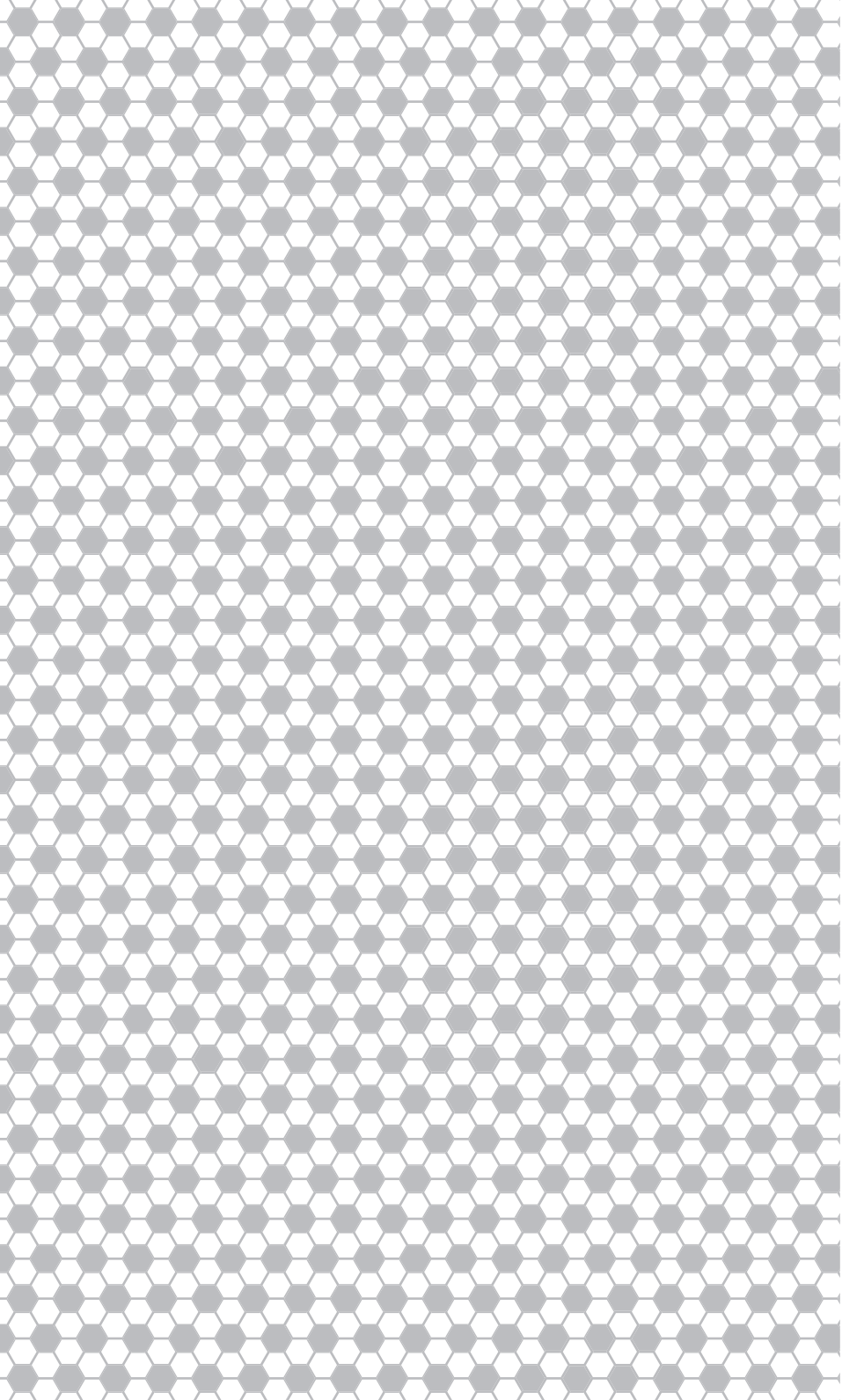
Preklad: Andrea Černáková

Édouard Louis: Koniec Eddyho

Didierovi Eribonovi

**„Po prvý raz neznelo
moje meno ako označenie.“**

Marguerite Duras, *Únos Lol V. Stein*

Kniha 1

Pikardia
(koniec 90. rokov –
začiatok milénia)

Copyright © Éditions du Seuil, 2014

All Rights Reserved

Translation © Andrea Černáková

Cover Art © Tomáš Klepoch

Graphic Design © Pavlína Morháčová

ISBN 978-80-8203-067-2

Publikáciu z verejných zdrojov podporil

Fond na podporu umenia

u. fond
na podporu
umenia

Stretnutie

Na detstvo nemám ani jednu šťastnú spomienku. Nechcem tým povedať, že som v priebehu tých rokov nepocítil šťastie či radosť. Nie, to len utrpenie, ako totalitný režim, nechá zmiznúť všetko, čo nezapadá do systému.

Na chodbe sa objavili dvaja chalani. Jeden veľký, ryšavý, druhý malý, zhrbený. Ten veľký s ryšavými vlasmi si odpľul *Daj si to do huby*.

Pluvanec mi pomaly stekal po tvári, žltý a hustý ako hlasité hlien, ktoré upchávajú hrdlo starcom alebo chorým ľuďom, silne a odporne zapáchajúci. Prenikavý, škrekľavý smiech tých dvoch *Pozri, má toho plnú hubu, ten skurvysyn*. Pluvanec mi steká od oka až k perám, nakoniec až do úst. Neodvážim sa utrieť si ho. Mohol by som to urobiť, utrieť ho do rukáva jedným šmahom ruky. Stačil by zlomok sekundy, maličký pohyb, aby sa pluvanec nedotkol mojich pier, ale ja neurobím nič, zo strachu, že by ich to mohlo uraziť, zo strachu, že by som ich mohol ešte viac rozdráždiť.

Neveril som, že to urobia. A to mi násilie ani zďaleka nebolo cudzie. Kam len siahajú moje spomienky, vidím otca opitého, ako sa pred krčmou bije s inými ožranmi a rozbi-ja im nosy alebo vyráža zuby. Mužov, ktorí sa príliš vyzývavo pozreli na moju mamu, a otca, ktorý im pod vplyvom alkoholu šplechol *Kto myslíš, že si, že tak čumíš na moju ženu, ty bastard všivavý*. A mamu, ktorá sa ho snažila upokojiť *Len klud, zlatko, klud a ukludni sa*, ktorej námietky

nikto nebral vážne. Otcových kamarátov, ktorí prišli v istej chvíli automaticky zasiahnuť, pretože to bolo pravidlo, o tom je predsa skutočné priateľstvo, byť *dobrým kamošom* a skočiť do bitky, dať od seba otca a toho druhého, obeť jeho opitosti s tvárou rozbitou ešte od minula. Keď sa jedna z našich mačiek okotila, videl som otca, ako dal práve narodené mačiatka do igelitovej tašky zo supermarketu a potom ňou mlátil o betónový obrubník, až kým sa taška nenaplnila krvou a mňaučanie neustalo. Videl som ho, ako v záhrade podrezáva prasatá a potom pije ešte teplú krv. Potom ju nechal stieť a urobil z nej jaternice (krv mal na perách, na brade, na tričku) *Krv zo skapínajúcej svine, vieš, keď ešte vyteká, to je na tom to najlepšie. Ryk zdochýnajúceho prasata, ktorému otec práve prerezával krčnú tepnu, bolo počuť po celej dedine.*

Mal som desať rokov. Bol som v škole nový. Keď sa objavili na chodbe, nevedel som, kto sú. Neregistroval som ani len ich krstné mená, čo nebolo v tejto malej vzdelávacej inštitúcii s ani nie dvesto žiakmi zvykom, každý s každým sa tu rýchlo spoznal. Kráčali pomaly, usmievali sa, nešla z nich nijaká agresivita, dokonca som si najprv myslel, že sa prišli zoznámiť. Ale prečo by veľkí žiaci prišli za uhom ako ja? Školský dvor fungoval rovnakým spôsobom ako zvyšok sveta: veľkí sa s malými nestýkali. Moja mama to hovorievala aj o robotníkoch *My malí nezaujímame nikoho, tých veľkých pánov z mesta už vôbec nie.*

Na chodbe sa ma spýtali, kto som, či som to ja, ten Belle-gueule¹, o ktorom všetci hovoria. Položili mi tú otázku, ktorú som si potom dookola opakoval mesiace, roky

1 Francúzske priezvisko Bellegueule možno do slovenčiny preložiť ako Krásnohubý (pozn. red.)

To si ty, ten teplý?

Vyslovením týchto slov do mňa navždy vpísali niečo ako stigmatu, znak, ktorý Gréci vypalovali železom alebo vyrezávali nožom do tiel deviantov, nebezpečných pre spoločnosť. Nedalo sa toho zbaviť. Zostal som prekvapený, hoci to nebolo po prvý raz, čo som niečo také počul na svoju adresu. Na urážku sa nedá nikdy zvyknúť.

Pocit bezmocnosti, straty rovnováhy. Usmial som sa – a slovo *teplý*, ktoré rezonovalo, vybuchovalo mi v hlave, vo mne búšilo s každým úderom srdca.

Bol som chudý, určite vyhodnotili, že moja schopnosť brániť sa bude malá, takmer nulová. V tomto veku mi rodičia často hovorili *Kostlivec* a môj otec bez prestania opakoval rovnaké vtipy *Mohol by si prejsť poza vylepený plagát a ani by sa neodlepil*. V dedine sa hmotnosti pripisovala mienkotvorná hodnota. Môj otec a dvaja bratia boli obézni, aj viaceré ženy z rodiny, zvykli často hovoriť *Vždy lepšie ako umrieť od hladu, je to dobrá choroba*.

(Rodina ma už unavovala nekonečnými sarkastickými poznámkami o mojej hmotnosti, a preto som sa rok nato rozhodol pribrať. Za peniaze, ktoré som si vypýtal od tety – rodičia by mi ich dať nemohli –, som si po vyučovaní kupoval celé balenia čipsov a napchával sa. Ja, čo som až dovtedy odmietal jesť príliš mastné jedlá mojej matky práve zo strachu, aby som nevyzeral ako otec a bratia – rozčuľovala sa *Riť sa ti z toho nezapchá* –, som naraz začal hltáť všetko, čo mi prišlo do cesty, ako nejaký hmyz, čo sa presúva krajinou v húfoch a necháva za sebou len spúšť. Za rok som pribral asi dvadsať kíľ.)

Najprv do mňa strčili len prstami, nebolo to nejako surové, stále sa smiali, stále som mal ten pľuvanec na tvári,

potom do mňa strkali čoraz silnejšie, až mi hlavou buchli o stenu. Nič som nepovedal. Jeden mi držal ruky, kým druhý ma kopal, už sa menej usmieval, bral svoju úlohu čoraz vážnejšie, v tvári sa mu zračilo čoraz viac sústreďenia, hnevu, nenávisť. Pamätám si: kopance do brucha, bolesť hlavy po náraze o tehlový múr. Bolesť, telo, ktoré zrazu trpí, zranené, dotlčené, to je niečo, na čo sa nemyslí. Mysľou prebehne – ak sa na takéto scény dívate zvonka, by som zdôraznil – poníženie, nepochopenie, strach, ale zabudne sa na bolesť.

Kopance do brucha mi vyrážali dych, dusil som sa. Otváral som doširoka ústa, aby do nich preniklo čo najviac kyslíka, nafukoval som hrudník, ale vzduch doň nechcel vojsť; ten pocit, že sa mi pľúca zrazu plnia hutnou miazgou, olovom. Zrazu sa mi zdali ťažké. Telo sa mi triaslo, prestávalo mi patriť, podliehať mojej vôli. Ako starnúce telo, keď prichádza o dušu. Opúšťa ho a ono ju prestáva poslúchať. Telo, ktoré sa mení na bremeno.

Smiali sa, keď mi nedostatočne okysličená tvár očervenela (je to v povahe ľudí z obyčajných pomerov, jednoduchost' nemajetných, tých *bonvivánov*, čo sa radi smejú). Do očí mi mimovoľne vyhrkli slzy, zrak sa mi zahmlieval, ako keď človeku zabehne slina alebo nejaké jedlo. Nevedeli, že mi tečú slzy, lebo sa dusím, mysleli si, že plačem. Znervózneli.

Keď sa priblížili, cítil som ich dych, ten zápach pokazeného mlieka, mŕtveho zvierata. Zuby si, tak ako ja, zrejme nikdy neumývali. Ženy z dediny nevenovali dentálnej hygiene svojich detí veľkú pozornosť. Zubár bol drahý a nedostatok peňazí sa vždy premenil na otázku priorít. Matky hovorili *V živote sú aj dôležitejšie veci*. Ešte teraz platím za túto nedbalosť mojej rodiny, mojej sociálnej

triedy ukrutnými bolesťami, bezsennými nocami a o pár rokov neskôr, po príchode do Paríža, budem ako študent vysokej školy od kamarátov počúvať *Ale prečo ťa rodičia nevzali k ortodontistovi?* Moje klamstvá. Budem im odpovedať, že moji rodičia, trocha bohémски intelektuáli, sa tak starali o moje literárne vzdelanie, že sem-tam zanedbali moje zdravie.

Na chodbe ten veľký ryšavý a ten malý hrbatý kričali. Nadávky prichádzali s údermi a ja som bol ticho, stále. *Prihriaty, teploš, buzerant, riťopich, bukvice, buzík, buzna, termoš, homoš, riťomrd, homokláda, pupuš, prihorený alebo homosexuál, gay.* Sem-tam sme sa stretli aj na schodisku plnom žiakov, inokedy na dvore. Tam pred všetkými sa neodvážili zmlátiť ma, mohli ich za to vylúčiť. Uspokojili sa s nadávkou, len *teploš* (alebo niečo iné). Nikto na to nereagoval, ale všetci to počuli. Myslím si, že to všetci počuli, pretože z dvora a z chodby mám spomienky na zadostučinenie v tvárach detí, tie ich spokojné úsmevy, ktorými prejavovali radosť z toho, že videli a počuli veľkého ryšavého a malého hrbatého, ako robia poriadok, veď len povedali, čo si ostatní v mojej prítomnosti potichu mysleli a pošuškávali, čo som sem-tam aj započul *Aha, to je ten teploš Bellequeule.*

Môj otec

Môj otec. V roku 1967, keď sa narodil, ženy ešte nechodili do nemocnice. Rodili doma. Keď prišiel na svet, jeho matka ležala na spráchnivenom diváne, plnom psích a mačacích chlпов, špiny z večne zablatených topánok, veď kto by sa vyzúval. V dedine sú cesty, ale, samozrejme, aj veľa *poľných cestičiek*, ktoré sa neprestali používať a popri ktorých sa deti zvyknú hrať, veľa nevybetónovaných prašných a kamenistých ciest pretínajúcich polia, chodníkov z udupanej zeminy, ktoré sa za daždivých dní menia na masy podobné pohyblivým pieskom.

Kým som ešte nebol na druhom stupni, viackrát do týždňa som sa chodieval bicyklovať po *poľných cestičkách*. K spiciam som si pripevnil kúsky kartónu, aby bicykel vydával pri šliapaní do pedálov zvuk pripomínajúci motorku.

Otec môjho otca veľa pil, pastis, víno z päťlitrovej škatule, ako ho pijú takmer všetci chlapi v dedine. Alkohol si kupujú v potravinách, ktoré fungujú aj ako pohostinstvo a trafika či výdajňa chleba. Dá sa tu nakupovať v ktorejkoľvek dennej i nočnej hodine, stačí majiteľovi zaklopať na dvere. Obslúžia hocikoho.

Otcov otec pil veľa, a keď sa opil, mlátil jeho matku: bez varovania sa k nej otočil a nadával jej, hádzal po nej všetko, čo sa mu dostalo pod ruku, niekedy aj stoličku, na ktorej sedel, a potom ju udieral. Môj otec, príliš malý, ztvorený vo svojom tele chudorľavého dieťaťa, na nich bezmocne pozeral. V tichosti sa v ňom hromadila nenávisť.

Nič z toho mi sám nepovedal. Môj otec nehovoril, aspoň o týchto veciach určite nie. Vzala to na seba moja matka, to bola jej ženská úloha.

Jedného rána – môj otec mal päť rokov – jeho otec bez slova navždy odišiel. Moja stará matka, ktorá tiež sprostredkovávala rodinné príbehy (stále ide o tú istú ženskú úlohu), mi o tom rozprávala. Po rokoch sa na tom už smiala, nakoniec bola šťastná, že sa od svojho muža oslobodila. *Raz odišiel ráno do fabriky a na večeru sa už nikdy nevrátil, my sme ho čakali.* Bol robotníkom vo fabrike, nosil domov výplatu, a keď zmizol, rodina sa ocitla bez peňazí, šesť či sedem detí nemalo ani čo poriadne jesť.

Môj otec na to nikdy nezabudol, hovorieval predo mnou *Môžem ja osrať toho odporného skurvysyna, čo nás opustil, čo nechal mamu bez jedinej vindry.*

V deň, keď o tridsaťpäť rokov neskôr otec môjho otca zomrel, sedeli sme celá rodina v obývačke pred televízorom.

Otcovi zavolala sestra alebo niekto z hospica, kde sa skončili dni jeho *mužského predka*. Osoba v telefóne mu povedala *Tvoj – váš – otec dnes ráno skonal, rakovina, ale hlavne šlo o fraktúru bedrového kĺbu, úraz, po ktorom nastalo zhoršenie stavu, skúsili sme všetko, ale nemohli sme ho zachrániť.* Vyliezol na strom, aby ho orezal, a odpíliť aj konár, na ktorom sedel. Keď osoba pri telefóne povedala túto vetu, moji rodičia sa tak smiali, že chvíľu trvalo, kým znova nabrali dych. *Odpíliť si konár, na ktorom sedíš, ten somár, to nevymyslíš.* Nehoda, fraktúra bedrového kĺbu. Pri tejto správe otec vybuchol od radosti a mame povedal *Konečne ten hajzel zdochol.* Tiež *Idem kúpiť fľašu a oslávime to.* O niekoľko dní nato oslavoval štyridsiatku a nikdy nevyzeral taký šťastný, hovoril, že v rozmedzí niekoľkých dní môže osláviť hneď dve veci, má dve príležitosti *dať si do nosa.* Bol som s nimi celý večer, vysmiaty, ako dieťa kopírujúce

náladu svojich rodičov, hoci ani poriadne nevie prečo (keď moja mama plakala, celé dni som ju napodobňoval, ale nevedel som prečo; len som plakal). Môj otec dokonca myslel aj na mňa a kúpil mi malinovku a slané keksíky, za ktorými som sa šiel zabiť. Nikdy som nezistil, či po správe o otcovej smrti v tichosti trpel, alebo či sa usmieval, ako sa niekto usmeje, keď mu napľujú do tváre.

Môj otec prestal chodiť do školy vo veľmi mladom veku. Po večeroch dával prednosť zábavám v susedných dedinách a bitkám, ktoré boli bez výnimky ich súčasťou, výletom na mopede – hovorilo sa mu *babetta* – k rybníkom, kde aj niekoľko dní chytal ryby, dňom stráveným v garáži vylepšovaním mopeda, *fušovaním do mašiny*, aby bola výkonnejšia, rýchlejšia. Aj ako stredoškólak bol v podstate väčšinu času zo školy vylúčený, pretože provokoval učiteľov, urážal ich, blicoval.

Veľa hovoril o bitkách. *Keď som mal pätnásť, šestnásť rokov, bol som drsnák, vkuse som sa bil, v škole, na zábavách a s kamošmi sme poriadne flámovali. Mali sme všetko na háku, zabávali sme sa, pravda, keby ma boli vtedy vyrazili z fabriky, našiel by som si hneď inú robotu, nie ako teraz.*

Veď aj zostal bez výučného listu, nedokončil školu, aby sa zamestnal ako robotník v miestnej továrni na výrobu mosadzných dielov ako pred ním jeho otec, starý otec a prastarý otec.

Drsní chlapi z dediny, ktorí stelesňovali všetky toľko oslavované mužské hodnoty, sa odmietali podriaadiť školskej disciplíne a preňho bolo dôležité patriť k nim. Keď môj otec o niektorom z bratov alebo bratrancov povedal, že je *drsný*, cítil som v jeho hlase obdiv.

Moja mama mu jedného dňa oznámila, že je tehotná. Bolo to začiatkom 90. rokov. Čakala syna, mňa, ich prvé dieťa.

Mama už mala dve deti z prvého manželstva, staršieho brata a staršiu sestru; boli počatí s jej prvým mužom, alkoholikom, ktorý zomrel na cirhózu pečene a ktorého našli až niekoľko dní po smrti. Ležal na zemi, telo už bolo v pokročilom štádiu rozkladu, hmýrilo sa červami, hlavne v oblasti rozožratého líca, kde sa ukazovali kosti čeľuste a hemžili larvy; taká diera veľkosti golfovej loptičky v strede voskovej a zažltnutej tváre. Môj otec sa z toho veľmi tešil. V dedine nestačilo byť len *drsňákom*, bolo treba vedieť vychovať *drsňákov* aj zo svojich synov. Každý otec si posilňoval mužskosť cez svojich synov, ktorým si pokladal za povinnosť odovzdať chlapské hodnoty, no a môj otec sa na to chystal tiež, chcel zo mňa urobiť drsného chlapa, v hre bola jeho chlapská česť. Rozhodol sa dať mi meno Eddy podľa amerického seriálu, ktorý pozeral v televízii (stále tá televízia). S priezviskom, ktoré mi odovzdal, Bellegueule, a celou históriou, ktorú toto meno v sebe zahŕňalo, ma teda pomenoval Eddy Bellegueule. Meno pre drsného chlapa.